عەبدولخالق عەلائەددین:
شیعر نووسین بەهرەیەکی تایبەتمەندە.. هەستیش بە شەرمەزاری دەکەم کە ئەوسا بەچاوی چەپ و ڕاست، دەرەبەگ و ئاغاو فەلاح کەسەکانمان هەڵدەسەنگاند.

هەڤپەیڤین: ئازاد عەبدولواحید

(١ - ٢)

عەبدولخالق عەلائەددین کە لە دایک بووی ساڵی ١٩٣٢ی شاری کۆیەیە و تەمەنی هەشتا ساڵی ڕەت کردووە، کەچی هێشتا بەڕووی ژیاندا پێدەکەنێ و جموجووڵی هەیە و باسی تەواوکردنی پرۆژەکانی خۆی دەکات. ئەو یەکێکە لە نووسەرە ناسراوەکانی ئەو شارە و نزیکەی (٦٠) ساڵ دەبێ بە نووسینی کوردییەوە سەرقاڵە. بەپێی دەرفەت و بەهرە و توانایی خۆی هەوڵی خزمەتکردنی نووسین و زمانی کوردی داوە. لەوانەیە هەبێ بڵێ لە پاش ئەو هەموو ساڵانەی نووسین و خوێندنەوە و خەریک بوونە تا ئێستا بە زەقی جێ دەستی بەسەر بزاڤی ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەوە دیار نییە و ئامادەبوونێکی بەردەوامی لەناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیریدا نەبووە، بەڵام پێم وایە ئەوەی لە دەستی هاتووە و پێی کراوە کردوویەتی و لە دوو توێی چەند کتێب و وەرگێڕان و وتارێکدا کە لەبەر دەستماندان پێشکەشی کردووین، لەگەڵ ئەوەش زۆر لە ڕووناکی و ڕاگەیاندنەکان دوور بووە.

لەوانەیە هۆیەک لە هۆکارەکانی ئەو ئامادەنەبوون و کەمیی بەرهەمەش بۆ ئەوە بگەڕێتەوە کە سەقامگیری لە ژیانیدا کەم بووبێ و زۆر بەم لاو ئەولا چووە، بەڵام ئەو کەسێکە لە مێژووی نووسینی کوردی و ئەرشیڤی ئەدەبیاتی کوردیدا ناکرێ نادیدە بگیرێ و ئاوڕی لێ نەدرێتەوە، ئەوە وێڕای خزمەتەکانی لە بواری پەروەردە و فێرکردندا کە بە درێژایی تەمەنی مامۆستایەتی خۆی پێشکەشی نەوەکانی کردووە.

ئێمە توانیمان لە چەند دانیشتنێکدا بیدوێنین و لە گفتوگۆیەکی کراوەی بەرفراواندا وێستگەکانی تەمەن و قۆناغەکانی ژیان و نووسینی ئەم نووسەرە بەسەر بکەینەوە و بۆ یەکەم جار لەو هەڤپەیڤینەدا زیاتر بە خوێنەرانی ئاشنا بکەین.. ئیتر ئەوە ئێوە و ئەوەش دیالۆگەکەمان و ئەوەش دنیای ئەم نووسەرە.

ڕامان: لە هەموو گفتوگۆیەکانماندا کردوومانە بە نەریت سەرەتا باسێکی ژینگە و دەوروبەری منداڵیی دەکەین کە بۆ هەموو نووسەرێک ئەو قۆناغە زۆر گرنگە. زۆربەی ئەو کەسانەی ڕوو دەکەنە بواری نووسین و خوێندنەوەوە، بارودۆخێکی خۆیی و بابەتی لەناو خانەوادە و دەوروبەرەکەی چاوی تێدا دەکەنەوە و تێیدا پێ دەگەن، کاریگەریی خۆیان بۆ سەر ئەو کەسەی ڕوو دەکاتە ئەو دنیایەوە هەیە، پێمان بڵێ ئەو ژینگە خێزانییەی تۆ چەند لەبار بوو بۆ ئەوەی بکەویتە ناو دنیای نووسین و خوێندنەوەوە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بێ گومان لە تەمەنی هەشتا ساڵی مندا ئەگەر شریتی بیرەوەرییەکان و گیرگرفت و هاندەرەکانی خێزانیم باس بکەم، کارێکی ئاسان نییە، بەڵام هەوڵ دەدەم ئەگەر کەمێک بە کورتیش بێت بیگێڕمەوە.. لەپێش هەموو شتێک، من منداڵیم لە ژیانێکی زۆر سەختدا بەڕێ کردووە، هەر بە منداڵی دایکم، دوای ئەویش نەنکم کۆچی دواییان کرد، ئەوان لە گوندێک بوون بەناوی (کۆڵکەڕەش)، کە ژیانێکی سەرفرازی لادێیانەیان هەبووە. با ئەوەش بڵێم ئەوکاتە دایکم شیری نەبووە، دەیانوت بزنێکمان بۆ ڕاگرتبووی، ڕانەدەوەستای بیدۆشین، دەچووی دەمت بەگوانی بزنەکەوە دەنا و دەتمژی، تا ئەو کاتەی هاتینەوە شاری کۆیە، ئەو دەمەش باوکم زۆر سەرقاڵ بوو، ئەوەبوو ئێمەی نارد سوختەخانە بۆ خوێندن.

ڕامان: لە چ سوختەخانەیەک فەقێیاتیت خوێندووە و لەلای چ مەلایەک بوویت؟

عەبدولخالق عەلائەددین: چوومە لای مەلا کەمال کە لەناو ماڵەکەی خۆیدا سوختەخانەی دانابوو، ماڵەکەشی هەر لە نزیک مزگەوتی منارەوە بوو.

ڕامان: ئەو مەلا کەماڵە، چۆن مەلایەک بوو؟ من بە مەلایەکی بەناوبانگی کۆیەی نازانم و ناویم نەبیستووە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: نەگەیشتبووە پلەی مەلایەتیی تەواو.

ڕامان: لەوانەیە فەقێ، یان فەقێی موستەعید بووبێ؟

عەبدولخالق عەلائەددین: ڕاستە.. من هەر ٢-٣ مانگ لەلای مامەوە، ئیدی دەستم لێ هەڵگرت. ئەو مەلایە لەسەر قەبران قورئانی دەخوێند.

ڕامان: هۆی دەست هەڵگرتن و وازهێنانەکەت لە سوختەخانە چی بوو؟

نازاد عەبدولواحید - عەبدولخالق عەلائەددین

عەبدولخالق عەلائەددین: هۆیەکەی ئەوەبوو ئەو سوختەخانەیە، فەلاقەخانە بوو، بۆیە حەزم نەکرد تێیدا بەردەوام بم.

ڕامان: ئێوە بەردەوام، یان بە پچڕ پچڕی و ناو بە ناو لە گوند دەژیان و سەردانتان دەکرد؟

عەبدولخالق عەلائەددین: هەموو کات نا، زیاتر هاوینان دەچووینە ئەوێ و دواتر دەگەڕاینەوە کۆیە.

ڕامان: گوندەکەتان (کۆڵکەڕەش) کەوتبووە کوێوە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: کۆڵکەڕەش گوندێکی نزیک هیران و نازەنینە، کاتێک لەوێ نیشتەجێ بووین، باوکم هەمیشە خەریکی سەفەر بوو، ئەو پێوەندی زۆر و بەربڵاوی کۆمەڵایەتی هەبوو، لەگەڵ مامە واحیدم تا پێنجی سەرەتاییان خوێندبوو، ئەو سەردەمانە شیعری حاجی قادری کۆیی لەماڵی ئێمە هەبوو و دەخوێندرایەوە، دەتوانم بڵێم وەک ئایەتی پیرۆزی ئایینی تەماشا دەکرا. زۆر لە شیعرەکانی خەییامیشی بە کوردی لێک دەدایەوە و فارسییەکی باشی دەزانی. بەر لەوەی بچمە قوتابخانەوە هەر شیعرەکانی حاجی قادری کۆیی بوون وایان لە من کرد گوێ لە شیعر ڕابگرم، دواتر هەر لە نزیکمانەوە قوتابخانەیەک کرایەوە کە قوتابخانەی سانی (ثانیە)یان پێ دەوت، ئەو قوتابخانەیە دیواری بەدیواری ماڵی حەمەشینی پوورزای باوکمەوە بوو، هەموو جارێ کە قوتابییەکان لە قوتابخانە گۆرانییان دەگوت، دەچووم لەسەر دیوارەکەی ڕادەوەستام و گوێم لەو سرووە و گۆرانییانە دەگرت، زۆر حەزم دەکرد منیش یەکێک بم لەو

قوتابییانە، لەدواییدا کە دەردەچوون و دەهاتنە گۆڕەپانی چوار باخ، منیش لەگەڵیان دەڕۆیشتمە ئەوێ تا تەواو دەبوون، پاشان لەگەڵیان دەگەڕامەوەو پێیان دەوتم وەرە لەگەڵیشمان ڕیز بە. زۆر حەزم لەوە دەکرد منیش بچمە قوتابخانەوە، فێربووم خۆم دەچوومە ئەوێ، دەفتەرێک و قەڵەمێکم لەگەڵ خۆم دەبرد، ئەوکاتە لە تەمەنێکی گچکەدا بووم. باوکیشم چووبووە سەفەر، لە خۆمەوە چوومە لای بەڕێوەبەر کە ناوی هاشم ئەفەندی بوو، وا بزانم خەڵکی شاری سلێمانی بوو، پێم وت مامۆستا هاتووم ببمە قوتابی. سەری هەڵبڕی و بە زەردەخەنەیەکەوە وتی: ئەی کوا باوکت؟ وتم باوکم لە سەفەرە. بانگی بەردەستەکەی کرد کە ناوی فەرەجوڵلا بوو، خەڵکی ڕۆژهەڵاتی کوردستان بوو، ئیتر بردمی بۆ پۆلی یەک و لەوساوە بوومە قوتابی.

ڕامان: جارێ با بزانین ئەو قوتابییە دەنگخۆشانە کێ بوون لە قوتابخانەکە گۆرانییان دەوت؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڕێوەبەری قوتابخانەکەمان کە ناوی زەکی ئەحمەد عوسمان هەناری بوو، سبەینان کە ڕیز دەبووین کوڕێکی ئەو هەبوو دەیانهێنا، ناوی فوئاد بوو، شیعرەکانی حاجی قادری کۆیی پێ دەخوێندەوە، منیش باوکم لە ماڵەوە ئەو شیعرانەی هەبوو، جار بەجار بۆی دەخوێندمەوە. هەموو سبەینان لە کاتی ڕیزبووناندا تێکڕا سرووودی (ئەی کوردینە، ئەی مەردینە)، یان (خوایە وەتەن ئاواکەی) دەوترا، سەعیدی مەلا ئەحمەدیش جار بە جار شیعرەکانی حاجی قادری کۆیی بە دەنگێکی پڕ جۆشوخرۆش دەخوێندەوە.

ڕامان: ئەو گوندەی لای هیران و نازەنین (کۆلکەڕەش) کە هاموشۆتان دەکرد، ساڵی چەند وازتان لێ هێناو بە یەکجاری چوونەوە کۆیە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: لە دەورانی ساوایی مندا لەوێ بووین، تا چاومان کرایەوە و هەراش بووین و گەیشتینە سێ چوار ساڵی-یش هەر لەوێ بووین، پاشان بە یەکجاری هاتینەوە.

ڕامان: ئێوە لە کۆیە ڕەز و باختان هەبوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ ڕەز و باخمان هەبوو، باپیرم لە هەرمۆتە و لە کانی ئۆمەراغا ڕەز و باخی هەبوو، ئۆمەراغا کەوتۆتە نزیک گوندی شێخەروان.

ڕامان: ڕەزەکەتان لە کوێ بوو، هاوسێی کێ بوون؟

عەبدولخالق عەلائەددین: خانووەکەی حەمەشین کە لەگەڵ باوکم خاڵۆزاو پوورزا بوون، لەلای مزگەوتی منارەوە بوو، ئەو خانووەی کردە قوتابخانە، چونکە ئەوکاتە بینای حکومی نەبوو بکرێتە قوتابخانە، بەڵام ڕەزەکەمان لە کانی ئۆمەراغا، هاوسێی زاهیری مەلاڕەحمان بووین، دواتر مەلاکەریم بووە دراوسێمان.

ڕامان: حەمەشین کێیان پێ دەگوت؟

عەبدولخالق عەلائەددین: خۆی ناوی حەمەدەمینە، پێیان دەوت حەمەشین، باوکی جەلال و مەعرووف و سەمەد و بورهان و ئیبراهیمە.

ڕامان: ئەو شینەیە لە چییەوە هاتووە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: خۆت دەزانی لە کوردیدا کاکەشین و حەمەشین بۆ خۆشەویستی بووە، خەڵکی کۆیەش لەو شتانەدا زۆر حازر بەدەستن، بۆیە ناوەکەی بە حەمەشین ڕۆیشت، ئەویش پیاوێکی چاپووک بوو، خانووەکەی دووقات بوو، لەوێ چوار پێنج مامۆستا هەبوون، یەک لەوان مامۆستا شەفیق سابیر بوو کە تازە خوێندنی تەواو کردبوو، هاشم ئەفەندی خەڵکی سلێمانی بوو، منیش کتێبەکەی حاجی قادری کۆیی و شیعرەکانی خەییامم دەخوێندەوە، ئەوکاتە وام لێ هاتبوو شیعرەکانم بۆ میوانەکانیش دەخوێندەوە.

شیعرەکانی حاجی قادری کۆیی بوون وایان لە من کرد گوێ لە شیعر ڕابگرم

ڕامان: کەواتە ساڵی چەند بەیەکجاری لە کۆیە گیرسانەوە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: ساڵی (١٩٣٣- ١٩٣٤) بە یەکجاری هاتینەوە کۆیە.

ڕامان: باوکت لە گوندیش هەر خەریکی خوێندنەوەی حاجی قادری کۆیی و شیعر و کتێبان بوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: نا کە دەهاتینەوە کۆیە لە کۆشکەکەی دادەنیشت و لە دیوەخان ئەوانەی بۆ برادەران دەخوێندەوە، ئەو کتێبەکانی لەناو تاقێک دانابوو.

ڕامان: هەر ئەو کتێبەی حاجی قادری هەبوو، یان کتێبی دیکەشی هەبوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: لەبیرمە عومەر خەییام و شتی لەو بابەتەی هەبوو، بێ گومان کتێبەکانی بە فارسی

بوون، چونکە بە فارسی خوێندبووی.

ڕامان: بێجگە لە حاجی قادری کۆیی، خۆ لە کۆیە شاعیری دیکەی کۆیی زۆر بوون، ئەی ئەوانەی نەدەخوێندەوە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: من ئەو فامەم نەبوو بزانم کێ شاعیرە و کێ شاعیر نییە، باوکیشم کە حاجی قادری کۆیی دەخوێندەوە، بەهەمان شێوە شیعرەکانی مەلای گەورەشمان دەخوێندەوە و لەبەرمان بوون، ئەوە وای لە من کرد چێژ لە شیعرەکانی وەربگرم، پاشان کە چوومە قوتابخانە دەستم بە نووسین کرد. کانی ئۆمەراغا، شوێنەکەی چیاو دار و درەخت و باخچە بوو، هەندێک شیعرم دەهاتنە خەیاڵ، دەموت باشە بۆ منیش نەنووسم؟ ئەوەبوو لەوێ هەندێک شیعرم دانا.

ڕامان: لە تەمەنی چەند ساڵیدا بووی کە دەستت بەو نووسینانە کرد؟

عەبدولخالق عەلائەددین: ئەو کاتە پۆلی پێنجی سەرەتایی بووم و بەرەو شەش دەڕۆیشتم، لە قوتابخانەشدا هەمیشە مامۆستایەکان ئەو شیعرانەی حاجی قادریان پێ دەوتین، وای لێهات بتوانم منیش بیانخوێنمەوە.

ڕامان: کاریگەریی ئەو گوندەی ماوەیەک تێیدا بوون لەسەرت چ بوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: لە ساڵێکدا هەر چوار پێنج مانگێک لەوێ دەبووین، ئەوساش منداڵ بووم، گوندەکە ژیانێکی سادەی هەبوو.

ڕامان: گوندەکە هیچ کاریگەریی لەسەرت نەبوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: ئەوە نەبوو من لەوێ ئیشوکار بکەم، ئەوسا منداڵ بووم، بەڵام ژیانێکی لادێیانەی هەبوو، قوتابخانەشی تێدا نەبوو، ئەوکاتە بەپێیان دەڕۆیشتین و دەچووینە دەشتودەرەکەی کە هەمووی باخ بوون.

ڕامان: بۆ زانیاری لە کۆیە دوو قوتابخانەی ئولا و ثانیە هەبووە، ئولا ساڵی ١٩١٩ و ثانیە-ش ساڵی ١٩٣٣ کراونەتەوە.. باشە یارمەتی باوک و کەسوکاری خۆت نەدەدا؟

عەبدولخالق عەلائەددین: نەخێر من لەو تەمەنەدا نەبووم، بابیشم خۆی کەسێکی خاوەن ئیمکانیات بوو، دایکم نەمابوو، نەنکمان هەبوو، زۆری خۆش دەویستم و

ساڵی ١٩٦٠ لە کۆیە لە قوتابخانەی ئولا گیراوە. دەستەی مامۆستایان، دانیشتووەکان لە ڕاستەوە: ڕەشاد عەلی، تاهیر ئەحمەد حەویزی، جەلال حەویز (بەڕێوەبەری قوتابخانە)، موعتەسەم عەبدولمەجید، کەریم شارەزا.
وەستاوەکان: عەبدوڵڵا ئەحمەد، کەمال سادق، عەبدولخالق عەلائەددین، بیلال بەهائەددین، زاهیر سابیر، عەبدولڕەزاق عانی

سەرپەرشتیی دەکردم، ژنێکی زۆر ئازا و بە جەرگ و چاوکراوە بوو، سەپان و جووتیاریشمان هەبوون کە زەوییان بۆمان دەکێڵا. ئێمە دەچووینە ناو باخچەکە و هەندێک ترێ و میوەمان دەهێنا، دوایی دەچووین لەگەڵ منداڵی ناو گوندەکە گەمەمان دەکرد.

ڕامان: ئەی کەی بوو کەڵکەڵەی خوێندنەوە کەوتە سەرتەوە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: پاش تەمەنی چوار پێنج ساڵیی حاجی ئاغای باپیرم (باوکی باوکم) لەلای مزگەوتی مناره، کۆشکێکی لە تەنیشت ئەو مەکتەبەی باسم کرد دروست کردبوو، ئیدی لەو خولیایەوە کە هەمبوو، لەوە بەدواوە کە تەمەنم بووە (١٢ - ١٣) ساڵی و لە پۆلی پێنج و شەشی سەرەتایی بووم ئەگەر ڕۆژانە سەعاتێکم نەخوێندبایەوە، شەوان نەدەنووستم. کە لە (خانەی مامۆستایان) دەرچووم، چوومە قورشاغلوو لەدەشتی دزەییاتی و بوومە بەڕێوەبەری قوتابخانە، پێنج شەمان تا بەیانی شەمە نەدەهاتمە دەرێ، نووسینەکانی نەجمەددین مەلا، بە تایبەتی چیرۆکەکانی منداڵانی ئەوم دەخوێندەوە، هەروەها یاداشتەکانی (ڕەفیق حیلمی)م دەخوێندەوە.

ڕامان: چیرۆکەکانی نەجمەددین مەلا کە بۆ منداڵان لە ڕۆژنامەی ژیندا ئامادەی دەکردن، بەناوی (بۆتان دەگێڕمەوە) نووسیبوونی، ئەوانە لەو ساڵانەی دواییدا کۆکرانەوە و لەلایەن بەیاد عەبدولقادرەوە چاپ کران..

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ، ئەو کاتە چیرۆکەکان بڵاو دەکرانەوە و ڕۆژنامەکەم بۆ دەهات و دەمخوێندنەوە.

ڕامان: ڕۆژنامەی (ژین)ت لە کوێوە بۆ دەهات؟

عەبدولخالق عەلائەددین: لە هەولێر کتێبخانەیەک هەبوو ناوی (سەربەستی) بوو کە خاوەنەکەی ناوی (ڕەئووف) بوو، ئەو ڕۆژنامەکەی بۆ دەهات، من کتێب و ڕۆژنامە و گۆڤارم لێ دەکڕی، بۆیە هەر ئەویش ڕۆژنامەی (ژین)ی بۆ دادەنام. ئەو کتێبخانەیە هەموو نووسەران و ڕۆشنبیران ڕوویان تێدەکرد و لەوێ کۆدەبوونەوە.

ڕامان: با هەنگاو بە هەنگاو بڕۆین، ئێستا باسی قۆناغی (خانەی مامۆستایان) دەکەین و دواتر دێینە سەر ئەوانە، جارێ با هەر لە قۆناغی منداڵی و سەرەتایی و قۆناغەکانی خوێندندا بمێنینەوە.. ئایا لەو سەرەتایەدا کەس هەبوو لەدەوروبەرت، لەناو خزمەکانت، هاوڕێیەکانت خەریکی خوێندنەوە و نووسین بووبن و تۆش چاوت لەوان کردبێ و ڕووت کردبێتە خوێندنەوەوە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: کە چوومە قوتابخانە هاشم ئەفەندی خەڵکی سلێمانی بوو، فەرەجوڵاش هەبوو کە پیاوێکی خەڵکی ئەودیو بوو، ئەوە فەراش بوو، بەڵام قوتابییەکان لێی دەترسان، جا دیسپلینێکی زۆر عەجایبی هەبوو، ئینجا حەمە ڕەشید هەبوو، کە گۆڕانیبێژ بوو، وەختێک لەوێ بووە فەراش.

ڕامان: لەناو مەجلیسان گۆرانی دەوت؟

عەبدولخالق عەلائەددین: نەخێر، لەناو ڕەزان و لەناو باخان گۆرانی دەوت.

ڕامان: حەمە ڕەشید کێیان پێ دەوت؟

عەبدولخالق عەلائەددین: شێرزادیان پێ دەوت.

ڕامان: حەمە ڕەشید شێرزاد؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ، بە ڕەچەڵەک قەڵادزێیی بوو.

ڕامان: ساڵی چەند گۆرانی دەوت؟

عەبدولخالق عەلائەددین: من پۆلی دووی سەرەتایی بووم.

ڕامان: واتە هێشتا نەببووە ساڵی چلەکان؟

عەبدولخالق عەلائەددین: نەخێر سی و هەشت و سی و نۆ بوو.

ڕامان: هیچ کام لە گۆرانییەکانی تۆمار نەکراوە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: نەخێر.. بەڵام ناوبەناو ناوی دێ، ئەو ماوەیە هونەرمەند وریا ئەحمەد کتێبێکی لەسەر باوکی چاپ کردبوو، وێنەی ئەویشی تێدایە، بەڵام وەنەبێ بەردەوام لە کۆیە بووبێ و هاتبێتە ڕیزی مەلا ئەحمەدە کۆرە و تاهیر تۆفیق و ئەوانە، ئەو زوو دابڕاو نەمزانی بۆ کوێ ڕۆیشت.

ڕامان: ئێستا تۆ وتت هەر لە قۆناغی سەرەتاییەوە دەستت داوەتە نووسین، وا نییە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: لە سەرەتاییەوە بوو، لە کاتێکدا کە گەیشتمە پێنجی سەرەتایی، لە قوتابخانەشدا حەزم لە خوێندنەوە بوو، کە دەچووینە کانی ئۆمەراغاش، زیاتر بەهۆی تەنیایی و کەشوهەوای ناو باخچە و ڕووبار و دۆڵ، هەروەها لە کانی ئۆمەراغا چەندین جۆرە کتێبی چەپڕەوی لێ بوو، گوێشمان لە بەسەرهاتەکانیش دەبوو، وتم باشە بۆ هەوڵێک نەدەم؟ بۆیە منیش هەندێک شتم نووسی.

هاتنی مستەفا خۆشناو بۆ قوتابخانەکەمان و قسەکانی کاریگەریی زۆریان بەسەرمانەوە هەبوو.

ڕامان: یەکەم هەوڵی نووسینی خۆت لەبیر ماوە؟ ناوی چ بوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: یەکەم شیعر و هەوڵدانم ئەوە بوو کە بە خەیاڵی ڕەنجبەرێکی هەژاری پەرێشان لەژێر ناوی (ئەی برسێتی، ئەی برسێتی) نووسیم.

ڕامان: مەبەستم ئەوەیە بڵێم سەرەتا پەخشانت نووسی، یان شیعر؟

عەبدولخالق عەلائەددین: سەرەتا شیعر بوو، لە گۆڤاری هەتاوی گیوی موکریانی-شدا بڵاوکرایەوە.

ڕامان: ساڵی چەند لە گۆڤاری هەتاودا بڵاوکرایەوە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: لە ساڵی ١٩٥٥ بوو، بابەتی دیکەشم دەنووسی، دواتر تەماشام کرد من شاعیر نیم.

ڕامان: چاکت کرد، بەڵام شیعرت بڵاوبووەتەوە و تازە لەسەرت بووەتە ماڵ؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ ڕاستە، ئینجا نادیرە کە کچی مامە واحیدم بوو، لە خانەی مامۆستایانی بەغدا دەیخوێند، تاقانەی دایکی بوو، مامە واحیدم وەختی خۆی لەدیوانیە ئەفسەر بوو، لەوێ نەشتەرگەری بۆ

کچەکەی دەکرێ، دکتۆرێکی تورکی لێ پەیدا ببوو، کە دەماری چاوی دەپچڕێنێ یەکسەر بە فڕۆکە ڕەوانەی بەریتانیای دەکەن، بەڵام بێ ئەنجام دەبێ، دەمرێ و تەرمەکەی دەهێننەوە کۆیە، ئەم ڕووداوە زۆر کاریگەریی لەسەرم هەبوو، بەو بۆنەیەوە شیعرێکم نووسی و لە گۆڤاری هەتاوی ساڵی ١٩٥٥دا بڵاوکرایەوە، کە ئەو شیعرەم بڵاوکرایەوە، مامۆستا حەمید بێتووشی هەبوو، کچەکە خوارزای ئەو بوو، هەڕەشەی کردبوو وتبووی چۆن دەبێ عەبدولخالق عەلائەددین شتی وا بکات؟ وتبوویان بابە ئەوە مردووە. دلاوەری کاکە زیاد ئاغا شیعرەکەی لەبەر کردبوو، ئەوانە هەمووی وایان لە من کرد خۆم بۆ نووسین تەرخان بکەم، لێرەوە حەزم کرد بنووسم، چونکە شیعر خۆ تەرخان کردنی زۆری دەوێ، هاوکات لە پەنجاکاندا کاتێک بەڕێوەبەری قوتابخانەی قورشاغلوو بووم، سەید برایم (برژاو) شیعری بە نامە بۆ دەناردم، بە هەمان شێوە منیش بە نامە شیعرم بۆ ئەو دەناردەوە.

ڕامان: زوو لەوە تێگەیشتی کە تۆ بەهرەت نییەو بۆ شیعر نووسین نەخولقاوی؟

عەبدولخالق عەلائەددین: چونکە شیعر نوسین بە حەقیقەت بەهرەیەکی تایبەتمەندە.

ڕامان: پێم وایە ئیشێکی باشت کردووە وازت لە شیعرنووسین هێناوە، کورد هەمووی هەر شاعیرن، ئەوەش بۆ خۆی نەگبەتییە. ئەی لەبیرتە یەکەم نووسینت ناوی چ بوو و لەکوێ بڵاوت کردەوە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: سەردەمێک کە ڕۆژنامەی هاوکاری لە بەغدا هەبوو، بەرهەمم بۆی دەنارد، بۆ گۆڤاری هیواشم دەنووسی کە عەلائەددین سەجادی سەرپەرشتیی دەکرد.

ڕامان: ئاخر عەلائەددین سەجادی لە گۆڤاری گەلاوێژ ئیشی کردووە، پاشان گۆڤاری نزاری دەرکردووە، گۆڤاری هیوا چ پێوەندییەکی بە عەلائەددین سەجادی و بە ڕۆژنامەی هاوکاری-یەوە هەیە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ بەڵێ ڕاستە، با عەرزت بکەم، عەلائەددین سەجادی وتارێکی لە گۆڤاری گەلاوێژدا نووسیبوو، کە وشەی کوردی ڕەسەن بێ و داتاشراو نەبێ، ئەوە وای لێ کردم لە گۆڤاری هیوادا وتارێک بنووسم، بێجگە لەوە سەربازێکی ئەمریکایی لە کۆریاوە نامەیەکی نووسیبوو و تێیدا دەڵێ ئێمە بۆ شەڕ

دیمەنێکی شاری کۆیە لە سەرەتای شەستەکاندا - ستۆدیۆ چنارۆک

و چەوسانەوەی خەڵک چووینەتە ئەوێ، ئەمەم وەرگێڕا. دوای ئەوە وتارێکم بەناوی (بنیادەمی تێر نەخۆر) نووسی و لەگۆڤاری هیوادا بڵاوم کردەوە. مستەفا نەریمان ئەو کاتە لە ڕۆژنامەی هاوکاری ئیشی دەکرد، داوای لێ کردم بۆیان بنووسم، بۆیانم نووسی، ئینجا لە وتارێکدا نووسیبووم لەبەر ئەوەی کورد تەخت و بەختی نەبووە، دەبێ برا بن، وتی ئەوە تۆ سەرمان لە قوڕ دەنێی؟ ئینجا لە ڕۆژنامەی هاوکاری-شدا چەند وتارێکم نووسیوە.

ڕامان: ئەی لە گۆڤاری گەلاوێژدا بەشداربوونت هەیە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بۆ نووسین لە گۆڤاری گەلاوێژ پێ ڕانەگەیشتم.

ڕامان: ئەوکاتە لە کوێ بووی؟

عەبدولخالق عەلائەددین: دەزگای ڕۆشنبیری کوردی هەبوو..

ڕامان: جارێ باسی ئەوە ناکەین، ئەوە ساڵانی حەفتاکانە، جارێ ئێمە باسی سییەکان و چلەکان دەکەین، باسی یەکەم نووسینت دەکەین ناوی چ بوو لە کوێ بڵاو بووەوە؟ باسی ئەوانەمان بۆ بکە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: ئەوکاتە من قوتابی سەرەتایی بووم، بەڵام یەکەم نووسینم کە بڵاوبووەوە لە ساڵی پەنجاکان بوو، ڕێک لە ژمارە (٣٣)ی گۆڤاری هەتاوی ساڵی ١٩٥٥ بوو لەژێر ناوی (مردن کوا سام و مەترسیت) کە لە عەرەبییەوە وەرمگێڕابوو.

ڕامان: بەڵام گۆڤاری هەتاو پەنجاکان بوو.. تۆ دڵنیایت یەکەم نووسینت ئەوکاتە بڵاوکرابێتەوە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: ئەوە وتارەکانمە کە بڵاوم کردوونەتەوە، دەنا شیعرەکانی دەمنووسین، بڵاوم

نەدەکردنەوە، ئێستاش هەندێک لەو شیعرانەم ماون، هەندێکیان وەرگێڕانن.

ڕامان: واتە هەندێک لە شیعرەکانت لە عەرەبییەوە کردووە بە کوردی؟

عەبدولخالق عەلائەددین: نەخێر تەنیا هەندێک وتارم لە عەرەبییەوە کردووەتە کوردی، بەڵام شیعرەکان هی خۆمن و هەندێک لەو شیعرانەم تا ئێستاش هەر ماون.

ڕامان: ئەی ئەو شاعیرانە کێ بوون شیعرەکانیانت لە عەرەبییەوە دەکردنە کوردی؟

عەبدولخالق عەلائەددین: ئەوە ساڵەکانی سەردەمی قوتابێتیم بوو، وتارێکم نووسی، ئەو وتارەم لە گۆڤاری هیوادا بڵاوکرایەوە، ساڵی شێست و حەوت چوومە بولگاریا، بۆتین هەبوو، شاعیرێکی بولگاری بوو، زۆر سەرسامی شیعرەکانی بووم، ئینجا کە هاتمەوە ئەوەشم بڵاوکرایەوە. هەمیشە پاش مەرگی شاعیران و ئەدیبان پەیکەریان بۆ دەکەن، من لە پێشەکی کتێبی دڵداردا ئەو داخەم هەڵڕشتووە، ئەو وەرگێڕانانە زۆریان لەناو دەفتەرەکەمدا ماون، هەندێکم لێ بڵاونەکردنەوە، هەندێکیشیان چیرۆکن.

ڕامان: مەبەستت ئەوەیە بڵێی هەندێکیان شیعری خۆتن و هەندێکیانت وەرگێڕاون؟ ئەی هەندەکەی دیکەیان وتاری خۆتن؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ، هەندێکیان بڵاوکراونەتەوە و هەندێکیان بڵاونەبوونەتەوە، هۆیەکەشی ئەوەیە لەوێ داستانێکی کەمبۆدی تەرجومە کراوە، کە باسێکی عەلمانییەتی تێدایە، باسی ئەوە دەکات چۆن بەردێکیان پەرستووە، کە ئەو شتانە هیچیان لە واقیعدا نین، بگرە لە خەیاڵی خۆیان دایانهێناون و هیچ هێزێکی ئەوتۆیان نییە.

ڕامان: وەک پێشتر باست کرد، تۆ لە سەرەتاییەوە وردە وردە خەریکی نووسین بوویت، وانییە؟ تەنانەت یەک دوانێکیشت لێیان لە گۆڤاری هەتاو بڵاوکردووەتەوە، لەو تەمەنەدا کە بەڕاستی تەمەنێکی زووە بۆ نووسین، ئایا لە زەمانی تۆدا (بڵاوکراوەی دیوار) لە قوتابخانەکاندا هەبووە تا هەندێ جار نووسین و بابەتەکانی خۆت تێیاندا بڵاو بکەیتەوە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: مامۆستا سەید ئەحمەد هەبوو کە خەتی زۆر خۆش بوو، ئەو هەمیشە دەهات هەندێ شتی لەسەر تابلۆی ئاگاداری دەنووسی، پیاوێکی بەڕێز بوو، دوایی نەمزانی چی بەسەرهات، دەرسی بە پۆلی دوو و سێی سەرەتایی دەوتەوە، ئەو مامۆستایە دەهات بە خەتێکی زۆر خۆش پەندەکانی دەنووسی، بە تایبەتی ئەوانەی باسی دەستپاکی و نیشتمان و نیشتمانپەروەری دەکرد، زیاتر ئەو شتانە کاریگەرییان لەسەرمان هەبوو.

ڕامان: بیستوومە مستەفا خۆشناو کە یەکێکە لە چوار ئەفسەرە شەهیدەکە هاتووە بۆ قوتابخانەکەتان، کاریگەریی هاتنی مستەفا خۆشناو وەک ئەفسەرێک لەسەرتان چی بوو؟ چۆن ڕێگایان دا بێتە ناو قوتابخانەوە، بە چ بۆنەیەک سەردانی قوتابخانەکەتانی کرد و قسەی بۆتان کرد؟

عەبدولخالق عەلائەددین: ئەو ڕۆژگارە زۆربەی مامۆستاکانمان کوردپەروەر بوون، کوردایەتی کەشوهەوایەکی سافی هەبوو.

ڕامان: حکوومەت ئەوکاتە پێی ناخۆش نەبوو ئەفسەرێک بێتە ناو پۆلەکان و قسە بۆ قوتابییەکان بکات؟

عەبدولخالق عەلائەددین: زەمانی مەلەکی بوو، کورد تاڕادەیەکی زۆر سەربەخۆیی هەبوو، بۆیە مامۆستاکانمان بە ئاشکرا باسی کوردایەتی و کوردستانیان بۆمان دەکرد، سروودی نیشتیمانیی هەبوو، هەموو مامۆستاکان بە بەڕێوەبەریشەوە کوردپەروەر بوون.

ڕامان: باسی کاریگەریی هاتنی ئەو ئەفسەرە بکە کە دواجار زانیت مستەفا خۆشناو بووە و هاتووەتە پۆلی ئێوەوە و قسەی بۆ کردوون، چی بوو؟ ئایا قسەکانت لەبیر ماوە باسی چی بۆتان کرد؟

عەبدولخالق عەلائەددین: لەگەڵ سابیر ئیسماعیل ئەفەندی هاتە ژوورێ، یەکێکی چوارشانەی ئەسمەر بوو، وتی (ڕۆڵەکانم ئێوە پیاوی دواڕۆژی کوردن، هەریەکەتان دەبنە خوێندەوارێک، دەبێ هەوڵ بدەن، تێبکۆشن تا بتوانن خزمەتی نەتەوەی کورد بکەن، چونکە ئێوە هیوای دواڕۆژن) ئەو قسانەی کرد، سابیر ئەفەندی ئینتیمایەکی فیکری هەبوو، بەڵام تەنزیمی نەبوو، پاشان زانیم ئەو پیاوە کێیە، ئێستا دەمەوێ بایەخ بە ژیانی ناوداران بدەم، ئەوەشم نووسیوە، ئینشائەڵڵا دەیبینی، ئەو قسانە بۆ ئێمە زۆر گرنگ بوون، بێ گومان بۆ مامۆستاکانیش گرنگ بوون، وتی (ئێوە پیاوی دواڕۆژن، بخوێنن و

کۆشش بکەن).

ڕامان: ئەوکاتە ئەو قسانە کاریگەرییان لەسەر ئەو قوتابیانە هەبوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: ئەوکاتە ئەو کاریگەرییەی نەبوو، لە پاشاندا کە فامان کردەوە، کاریگەریی دروست کرد.

ڕامان: پۆلی چەند بوون و ساڵی چەند بوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: ساڵی ١٩٤٣ من پۆلی پێنجی سەرەتایی بووم، بەر لەوەی کۆماری کوردستان لە مەهاباد دابمەزرێت، مستەفا خۆشناو پێشنیاری کرد کە ئەفسەر بەکر عەبدولکەریم حەوێزی ڕابسپێردرێ شتێکی وا بکرێ بەهۆی بابەکراغای پشدەری-یەوە بەرەیەکی شەڕ لە بیتوێن دروست بکرێ، بۆ ئەوەی هێرش و گوشاری سوپای عیراق لەسەر بارزان کەم بکرێتەوە.

ڕامان: باسی کۆنگرەکەی حزبی هیوامان بۆ بکە کە لە کەرکووک بەسترا؟

عەبدولخالق عەلائەددین: ماجید مستەفا و ئەفسەرەکان لەوێ بوون، لەوانەی بەشداربوون مستەفا خۆشناو و بەکر ئاغا و سەرۆکی حزبی هیوا ڕەفیق حیلمی و ئەمین ڕەواندزی لە ئامادەبووان بوون، دواتر ماجید مستەفای وەزیر ڕاسپێردرا کێشەی شۆڕشی بارزان چارەسەر بکات، لەوەدا حزبی هیوا دەیویست لەگەڵ (ژ.ک)ی ڕۆژهەڵاتی کوردستان هەماهەنگی بکات. حزبی هیوا میرحاج و مستەفا خۆشناوی کردە لیژنەی پێوەندی لەگەڵ (ژ.ک)، ئەوانیش وەفدێکیان نارد لەگەڵ حزبی هیوا هەماهەنگی بکەن و لەگەڵ یەکتر لە شۆڕش و لە بزووتنەوەی نیشتمانیدا هاوکار بن.

ڕامان: با بێینەوە باسێکی قۆناغی ناوەندیت بکەین؟

عەبدولخالق عەلائەددین: کاتێ سەرەتاییم تەواوم کرد، ساڵێک لە ناوەندی مامەوە، ساڵەکەم نەگەیاندە سەر، مامۆستا کەریم ئەحمەد داوود هات، یەکەم دامەزرانی ئەو، لەو قوتابخانەیە بوو، لە حەقیقەتیشدا با ئەوەش بۆ مێژوو بڵێم کە مامۆستا کەریم ئەحمەد هات، پیاوێکی کردە بەرپرسی حزبی شیووعی، ئێمەش ئەوکاتە هەرزەکار بووین، مام جەلالیش یەکی ناوەندی بوو، مامۆستا کەریم ئەحمەد وەک مامۆستایەک زۆر کاریگەریی لەسەر قوتابییەکان هەبوو. باسی ڕێکخستن دەکرا، مێشکی ئێمەش ئەوکات ئەو شتانەی تێ نەدەچوو، پاش

یەکەمین کۆنگرەی یەکێتیی نووسەرانی کورد - بەغدا ١٩٧٠/٦/٢٤.

ڕیزی پێشەوە: نەناسراوە، سەعید ناکام، عەبدولخاق عەلائەددین، کەریم زەند، ئەحمەد عوسمان ئەبووبەکر.

ڕیزی پشتەوە: هۆگر گۆران، ئەحمەد غەفوور، سامیە چاوشلی.

ماوەیەک وتیان لە هەولێر قوتابخانەیەکی (خانەی مامۆستایان) دەکرێتەوە، پاشان لە بەغدا چاوپێکەوتن هەیە، منیش وتم ئەوە بۆ من گەلێک باشە، ڕێ کورت دەکاتەوە بۆ ئەوەی بگەین بە شتێک.

ڕامان: کەواتە لە پۆلی یەکی ناوەندییەوە وازت هێنا و چوویتە ئەوێ؟

عەبدولخالق عەلائەددین: لە یەکی ناوەندییەوە من وازم لێ هێنا، بۆ پاییزی ئەو ساڵە کە باوکم لەوێ نەبوو، قەت بەغداشم نەدیبوو و هیچ پارەشم پێ نییە، هاتمە هەولێرێ حاجی شەریفی زێڕینگر هەبوو، دۆستی باوکم بوو، ئەوە باوکیشم ئاگای لێ نییە، کاغەزێکم بە ناوی باوکمەوە نووسی، تێیدا هاتبوو کە حاجی ئەوە عەبدولخالقم نارده لای تۆ، سێ دیناری بدەرێ، کە نامەکەم دایێ، حاجی وتی وەی بەسەر ئەو سەرەم.

ڕامان: باوکت ئەوکاتە لەکوێ بوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: ئەوکاتە باوکم لە خۆشناوەتی بوو، خەریکی بازرگانی بوو، دایکیشم هەر بە ڕەچەڵەک خەڵکی خۆشناوەتی بوو، کچی میرحاج عەلی بەگی کۆسەیان پێ دەگوت، خاوەن سەروەت و سامان بوو.

ڕامان: ئەو میرحاجە چ دەورێکی لە ژیانی کوردەواریدا هەبووە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: ئەوە میری کۆسەیان پێ گوتووە، خۆی میری عەلی کۆسەیان پێ دەوت، خێزانەکەشی زبێدەخان کچی کاکی زێوێ بوو، میرانی

جەمیل بەگ خاڵوانی دایکم بوو، ئەوسا دنیای سیاسەت و حزبایەتی هێشتا لە ناو کوردەواری خۆمان بڵاونەببووەوە. کاغەزێکم بەناوی باوکمەوە نووسی، ئینجا سێ دینارم وەرگرت کە بۆ ئەوکاتە گەلێک زۆر بوو، سواری قیتار بووم، ئەو وەختە قیتار لە مەحەتە ڕادەوەستا و لەوێ خەڵکەکە سوار دەبوون، هەندێکیان مریشک و کەڵەبابیان هێنابوو، هەندێکیان هێلکەیان پێ بوو.

ڕامان: ئەوانەیان دەبردە بەغدا؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بۆ فرۆشتن دەیانبردنە بەغدا، قیتارەکەش هەرزان بوو، لەبیرمە بە چوار درهەمان بوو.

ڕامان: ئەو قیتارە لە کوێوە دەهات؟

عەبدولخالق عەلائەددین: لەکەرکووکەوە دەهات.

ڕامان: لە کەرکووکەوە دەهاتە هەولێر و لێرەوە دەچووە بەغدا، ئەی قیتاری تایبەتی هەولێر بۆ بەغدا نەبوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: ئەو وەختە نەکرابووەوە، دوایی کردیانەوە، ئەگەرچی زۆریش تەمەن درێژ نەبوو.

ڕامان: ئەوە ساڵی چەند بوو کە پێوەندیت بە خانەی مامۆستایانەوە کرد؟

عەبدولخالق عەلائەددین: لە ساڵی چل و حەوت بۆ چل و هەشت بوو.

ڕامان: دیارە تۆ لە ساڵەکانی سەرەتاییدا ماویتەوە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: نەخێر، تەنیا ساڵێکم فەوتاوە کە چووینە بەغدا.

ڕامان: تۆ هیچ برادەرت لەگەڵ بوو؟ ڕەفیقی ڕێگە و سەفەرەکەت کێ بوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: نا، نەبوو، بەڵام هەبوون ڕێکیان خستبوو، یان هەریەکەیان بە قۆناغی خۆی و بە شێوازی خۆی ڕۆیشت، من لەوێ هەندێ سلێمانی و کۆیی و هەولێریم بینی، هەبوون ئیمکانیاتیان زۆرتر بوو. ئوتێلێک هەبوو پێیان دەوت (عەلەمەین) بە سەد فلس بوو، ئێمە لەوێ دابەزین و هەندێک کوردی لای خۆمان دی، ڕێنوێنیان کردین.

ڕامان: ئەوە باوکیشت ئاگای لەو کەینوبەینە نییە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: نا ئاگای لە هیچ نییە، تەماشام کرد کەسێکی عەرەب (جەبار نۆفان)یان پێ دەوت، ئەو ئەندامی لیژنەی قبوڵ کردنی قوتابیانی (دارالمعلمین) بوو، زانیم عەبد جاسم کە لە کۆیە دادەنیشت کە زۆر دۆست و جیران بووین، تۆ ناویت بیستووە، وتم بۆ کاغەزێکی لێ وەرنەگرم و پێی بڵێم شتێکی وا هەیە؟

ڕامان: پێش ئەوەی بچیتە بەغدا کاغەزیشت لە عەبد جاسم وەرگرت؟

عەبدولخالق عەلائەددین: کە پارەم لە گیرفان بوو و بڕیارم دا بچمە بەغدا، کاغەزم لێ وەرگرت، وتم با ئەو کاغەزەشم پێ بێ. دوایی ئێمەیان لە ئوتێلی (عەلەمەین)ـەوە گواستەوە و قوتابخانەیەکیان داینێ کە دارخورمای زۆری لێ بوو، لەوێ نیشتەجێیان کردین، لەو بەشە ناوخۆییە کە پڕ بوو لە دارخورما، پۆل پۆل موقابەلە کراین، کە بانگی کردم کاغەزەکەم دایە دەستی، وتی (عالعین و عالرأس، عمو عابد شلون صحتە؟)

ڕامان: دیاربوو دەیناسی؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ، برادەری بوو. عەبد جاسم خەڵکی تکریت بوو، زەمانی خۆی باپیری هاتووەتە کۆیە. وتی باشە بەسەرچاو، هەندێک پرسیاری لێ کردم، وتی بۆ دێیتە ئەو قوتابخانەیە و چی دەخوێنی و بۆ دەتەوێ ببیتە مامۆستا؟ بەڕاستی عەرەبییەکەمان ئەو عەرەبییە نەبوو، بە هەر حاڵێک بوو تێم گەیاند، پاشان لەگەڵ چەند قوتابییەکی کۆیی هاتینەوە کۆیە، تەحسین هەبوو برای ئەندازیار مەجید بوو، سەمەد..

ڕامان: واچاکە تۆ ناوی باوک و نازناویان بڵێی باشە، چونکە تا ئێوارە بڵێی سەمەد کەس ناینناسێ، وەک دەزانی لایەکی کۆیە ناویان سەمەدە.!

عەبدولخالق عەلائەددین: لەگەڵ تەحسین عومەر برای فەوزی کە لە زاتییەی پەروەردەی شاری هەولێر بوو، سەمەد محیەدین، حەبیبی مەلا فەتاح، شەفیق حەمەخان گەڕاینەوە کۆیە.

ڕامان: بەڵام ئەوکات پێیان دەوت مەعاریف.

عەبدولخالق عەلائەددین: ڕاستە ئەو وەختی مەعاریف بوو.

ڕامان: حەز دەکەم زاراوەکان وەک خۆیان بەکاربێنیت، یان زاراوەی سەردەمی خۆی بەکاربێنیت.

عەبدولخالق عەلائەددین: جا ئەو وەختی ڕێگای کۆیەیان بە خۆڵ و چەگڵ چاک دەکرد، تازە ئەو پرۆژەیە دەرچووبوو، ئەوکاتە کە دادەنیشتین لەو شوێنە کۆ دەبووینەوە، ماڵی ئەحمەد سەیدە وەک یانەیەک وابوو،

دوای ئەوەی هاتینەوە، ئەو ساڵەی قبوڵ کراین و ناوەکانمان هاتەوە، ئیتر بەهار هات.

ڕامان: ئێوە چەند لە بەغدا مانەوە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: ئێمە زۆر لە بەغدا نەماینەوە، چاوپێکەوتنەکەمان کرد و گەڕاینەوە، تا ئەنجامی قبوڵکەمان هاتەوە، لە بەغداوە بە قیتار هاتینەوە، لە کۆیە چاوەڕێی ئەنجامەکانمان دەکرد، ئەنجامەکە هاتەوە و قبوڵ کرام، ئینجا چووینە هەولێر، ئەو وەختە ژوورێکیان لە قوتابخانە بۆمان کردەوە، بەڕێوەبەرایەتی پۆلیس کە ئێستا بەرانبەر پارێزگای هەولێرەوەیە، لەوێ هۆدەیەکیان دابووینێ، قوتابخانەکەمانی لێ نزیک بوو، بۆ خۆیندنەکەمان ئەوەیان بۆ ئێمە دانا، مووسا سەمەد و عوسمان قۆجە مامۆستامان بوون، لە قوتابخانەکەمان کە لە بەرانبەر ئەنجومەنی ئێستای پارێزگای هەولێر بوو، ئەوکاتە قوتابخانەی سانەویش هەر لەوبەرمانەوە بوو، لەوێ ساڵی چل و هەشتی بەسەردا هات، پەیتا پەیتا جموجوولێکی سیاسی و خۆپیشاندان پەیدا بوو، ئەو وەختیش تێکۆشان و خەبات وا سەخت نەبوو دووچاری نان بڕان و داپڵۆسین ببیتەوە، بە ئاسانی دەچووینە ناو خۆپیشاندانەوە، ئیسماعیل ڕەسوول-یش کە برادەری تەلەبایەتیم بوو، لەگەڵمان بوو.

ڕامان: ئەویش لەگەڵ ئێوە لەوێ دەیخوێند؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ پێکەوە قوتابی بووین.

ڕامان: لە خانەی مامۆستایان خوێندتان، یان پێشتر پێکەوە بوون.

عەبدولخالق عەلائەددین: نەخێر لە ناوەندی پێکەوە بووین.

ڕامان: ئەوکاتی لە کۆیە بوون، یان لە هەولێر.

عەبدولخالق عەلائەددین: نەخێر لە کۆیە بووین، لەو ساڵەدا کە چەند مانگێک لە یەکی ناوەندی خوێندم ماوەیەک لەگەڵم بوو، کە چوومە خانەی مامۆستایان لێکتر جیابووینەوە.

ڕامان: تۆ لە کۆیە خوێندنی سەرەتاییت تەواو کرد، پاشان هاتیتە هەولێر بۆ خوێندنی خانەی مامۆستایان؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ ئیسماعیل ڕەسوول یەک دوو ساڵ لە کۆیە بوو، دواتر هاتەوە هەولێر. خۆپیشاندانیش دەستی پێ کرد، ئینجا شیووعییەکان یەک لەوانە جەوهەری حوسێن مەلا و عەلی فەتاح دزەیی و ئەنوەری برای کاک ئەحمەد دزەیی ڕەنگە بیانناسی کە برای موحسین دزەیی بوون، ئەوانە هەموویان چەپ بوون و لە حزبی شیووعی ئەحمەدی برای حەمید عوسمانیش لەگەڵیان بوو کە لە شانەیەک بوون، ئەوانە هەموویان لەناو حزبی شیووعی بوون و چوونە ناو خۆپیشاندان و..

ڕامان: ئێوە بۆچی لەو خۆپیشاندانانە بەشدار دەبوون؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەشدار دەبووین و ڕاویان دەناین و دەهاتینەوە، خۆمان دەشاردەوەو دەچووینەوە پۆلەکانمان، مامۆستایەکمان هەبوو ئامێدی بوو، لە دەرگامان دەدا و دەچووینەوە پۆلەکانمانەوە.

ڕامان: ناوی چ بوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: وابزانم ناوی بەدیع بوو.

ڕامان: ئێوە لە مەوزووعەکەتان دەزانی کە ئەو خۆپیشاندانانە چی بوون و سەر بە کێ و دژی کێ بوون؟

عەبدولخالق عەلائەددین: نەخێر نەماندەزانی، تەنیا بەدوای قەرەباڵغییەکە کەوتبووین، تێکۆشان و خەبات، تەنانەت بەندکردنیشی تێدا بوو، ئەوسا دەیانوت (السجن محطة وراحة لكل الأحرار)، ئینجا ئێمەش خەونمان پێوە دەبینی، خوایە کەنگێ ئەو محەتەیەمان بەنسیب دەبێ.

ڕامان: لەو زەمانەدا دەتانزانی بەندکردن و زیندان، پاڵدانەوە و خۆش بووە.. ئەی تۆ وتت لەکۆیە (کەریم

ئەحمەد داوود) بووەتە مامۆستاتان، بێ گومان ئەویش کاریگەریی بەسەرتەوە هەبووە، ئەی ئەو بیروڕایەی ئەوێ ڕۆژێ کە تۆ ئینتیمات بۆی هەبوو، واتە کە سەر بە حزبی تەحەرور بوویت، پاشان هاتیتە هەولێر، ئەو ئینتیمایەتان هەر مابوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ هەر مابوو.

ڕامان: لێرە لە هەولێر لەگەڵ کێ کۆ دەبوونەوە، پێوەندیت بەکێوە هەبوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: کە هاتمە هەولێر ئەحمەد عوسمان برای حەمید عوسمان بوو، ئەو بە حیساب بەرپرسمان بوو.

ڕامان: دکتۆر ئەحمەد عوسمان ئەبووبەکر کە پسپۆڕیی لە مێژوودا هەبوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ، ئەو لە سانەوییەکان کادیری ڕێکخستنی حزبی شیووعی بوو، لە چایخانە دادەنیشتین، ئەو دەهات باسی کۆنگرەی لەگەڵ دەکردین، ئەویش کە لە خانەی مامۆستایان بوو، بەهەڵبژاردن ببووە سەرۆکی یەکێتیی قوتابیان، با ئەوەش باس بکەم، بڕیار درا هەر ئەو ساڵە نەورۆز بکرێ، ئەو وەختە دوژمنایەتی نەورۆز دەکرا و دەیانوت ئەوە ئاگرپەرستییە. ئاغایەکانی دزەیی هەموو فەلاحەکانیان بانگ کرد بۆ ئەوەی بتوانین ئەو نەورۆزە بکەین، شێخ محیەدین و ئەوانیش دەروێشەکانی خۆیان خستە سەر جادە، بووین بە دوو بەرە، برادەرانی ئێمەش فەلاحەکانیان هێنا، ئێمە پشتمان ئەستوور بوو، دەروێش دەیپڕماند و دەیمڕاند، شمشێریان پێ بوو دەیانوت ئەوانە فەرماسۆنن و ئاگرپەرستن، دواجار بڕیار درا نەورۆز بکرێ، پۆلیس هات و گرفت پەیدا بوو، ئەو نەورۆزە کە کرا، لە دەرەوەی شار بوو.

ڕامان: ئەوە ڕێک لەکوێ کرا؟

عەبدولخالق عەلائەددین: لە هەولێر سەربازگەیەک لەلای سایلۆ هەبوو، لەولای سەربازگەکەوە کرا، ئەوکاتە ئەو ناوە چۆلیی بوو، لەوێ ئاگرێکیان کردەوە و وتارێکیان خوێندەوە، پۆلیسیش دەورەی دابووین، یەکێک لەوانە کوڕەکەی عەزیز ئاغای عەوڵاڵای پێدەڵێن، برای حاکم جەوهەر بوو کە ئەمری خوای کرد، ئەو وتارێکی خوێندەوە، عەلی فەتاح دزەییش یەکێک لەو کەسانە بوو کە ئەوساکە سەرۆکی یەکێتیی قوتابیانی سانەوی بوو، منیشیان کردە سەرۆکی یەکێتیی قوتابیانی خانەی مامۆستایان. لەوکاتەدا جموجوڵەکە وابوو، با ئەوەش بڵێم هەر ئەوکاتە وتارێکیان پێ خوێندمەوە.

ڕامان: کێ وتارەکەی بۆت نووسیبوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: وتارێکیان بۆ نووسیبووم تا بیخوێنمەوە، هەموو قوتابییەکان ڕیز ببوون، تا ئەو کاتە قەت وتارم نەخوێندبووەوە، لەنێو ئەو هەموو مامۆستا و قوتابی و خەڵکەدا خوێندمەوە. دوایی وەفدێکیان پێکهێنا، مستەفا قەرەداغی موتەسەڕیفی هەولێر بوو، پیاوێکی کورتیلە بوو، وەفدێک بە سەرۆکایەتی عەونی یووسف پێکهات.

ڕامان: ئەوکاتە مستەفا قەرەداغی لە هەولێر موتەسەڕیف بوو، کە باوکی کامەران قەرەداغی نووسەر و ڕاگەیاندنکار و وەرگێڕە..

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ، مێژووی ژیانی ئەو پیاوەم لە کتێبی ناودارانی کورد نووسیوە، عەلی فەتاح دزەیی شاعیر و نووسەر و جەوهەر حوسێن مەلا خاوەن گوند بوو، کاک عەونی-یش بوو، عەونی یووسف پارێزەر بوو، کەسایەتییەکی نیشتمانیی کورد بوو، منیش کوڕێکی هەرزەکار بووم، وتی ئەوەش یەک لە خوێندکارەکانمانە.

ڕامان: باشە هەنگینێ وشەی خوێندکار هەبوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: مەبەستم قوتابییەکانە، کوڕی فلانە کەسە، کوڕێکی هەرزەکاری دەرچووی شەشی سەرەتایی هاتوومەتە قۆناغی یەکی خانەی مامۆستایانەوە، عەونی یووسف وتی دەبێ مەسەلەی کورد کە ئەرکێکی ئایینی و نەتەوەیی و مێژووییمانە سەرکەوێ. ئەویش وتی کاک عەونی تا ئێستا کە من لە وەزارەتی ناوخۆ بووم، هیچ شتێکی ئەوتۆ نسبەت بە کورد نەبووە تەمیز بکرێ، پاشان ڕووی لە جەوهەری حوسێن مەلا کرد، گوندەکەی پێیان دەوت قازیخانە، ڕەقیبیش کە هەر برای ئەو بوو سەردەمانێک بووە قائیمقام، وتی بە من ناڵێی تۆ بۆچی گوندەکەی خۆت نادەیتە فەلاحەکان و بەسەریاندا دابەشی بکەیت؟ چی تۆی هێناوەتە ناو حزبی شیووعی؟ جارێ گوندەکەی خۆت و عەردەکانت دابەش بکە و بیانده بە فەلاحەکان، ئینجا وەرە بەناوی حزبی شیووعییەوە لەناو خەڵکەکە قسە بکە. تا ئێستا ئەو قسەیەم هەر لەبیرە.

ڕامان: نەتزانی کێ وتارەکەی بۆ نووسیبووی؟

عەبدولخالق عەلائەددین: حزب هەمیشە بەخۆی وتاری دەدا ئێمە، هەروەها بەخۆشم جار بەجار دەمنووسی و قەڵەمۆکەیەکم هەبوو، بەڵام بۆنەکە وا بوو، خۆت دەزانی لە کۆبە ئەو ئەزموونی گرتنی بۆنە و کۆڕ و کۆبوونەوەیە وا نەبوو، لە تەمەنێکی واشدا نەبووم و هێشتا مووم لێ نەهاتبوو، ئینجا کە خوێندمەوە خۆم پێ ئازا بوو.

ڕامان: لە خوێندنەوەی وتارەکەدا ناتیق بوویت؟ چونکە دەنگت لە بار نییە بۆ خوتبەدان و وتار خوێندنەوە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: نەوەڵڵا، بەڵام توانیم بیخوێنمەوە، بەڕاستی ئەو حەماسەت و گەرموگوڕییەم نەبوو.

ڕامان: زۆر چاکە، تۆ ئێستا لە شاری هەولێری، ئەوە زانیمان تۆ تێکەڵاوی بزاڤی نیشتمانی و سیاسەت بوویت، لەخۆ پیشاندانەکاندا بەشداریت کردووە و وتارت خوێندووەتەوە کە حزب پێتی داوە، بەڵام ئایا تێکەڵاویت لەگەڵ ئەدیب و نووسەرانی ئەو شارە چۆن بوو؟ بۆ نموونە مامۆستا گیوی موکریانی، یان ئەوانەی لە هەولێر نووسەر بوون، حەزت نەدەکرد تێکەڵاویان بیت و سەردانیان بکەیت و لێیان نزیک بیتەوە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: پرسیارەکەت زۆر لە جێی خۆیەتی، بەردەوام هاتوچۆی گیوی موکریانیم دەکرد، ئەو پیاوێک بوو بە حەقیقەت خۆی بۆ وشەی کوردی تەرخان کردبوو، بەڵام ئێمە گرفتەکەمان ئەوە بوو، هەردەم بە چاوی چەپ و ڕاست، دەرەبەگ و ئاغا و فەلاح و ئەو شتانە کەسەکانمان هەڵدەسەنگاند، ئێستا کە بیری لێ دەکەمەوە پیاو هەست بە شەرمەزاری دەکات. گیوی موکریانی کونجی قەناعەتی گرتبوو، حوزنی براشی لە دەربەدەریی هاتەوە چاپخانەی دانا، ئێستا خەریکە قەدری دەزانین. شێخەشەل هەبوو کتێبخانەیەکی هەبوو، ئەو شێخە شەلە کادیرێکی حزب بوو، کتێبخانەکەشی شوێنی کۆبوونەوەی ئێمە بوو.

ڕامان: دەڵێن شێخەشەل لە حزبی هیواشدا ئیشی کردووە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: هەندێ جار لەلای گیوی موکریانی دەمدی، جەمال بابان-یشم لەوێ دەدی.

ڕامان: ئەو جەمال بابانەی ئێستا ماوە و لە شاری سلێمانییە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ، ئەو جەمال بابانە ئێستا ماوە، ئەوسا بەڕێوەبەری ناحیە بوو.

ڕامان: بەڵێ دەیناسم و ئاشنایی و برادەرایەتیم لەگەڵیدا هەیە.

عەبدولخالق عەلائەددین: ئەوەی چووبایە لای شێخەشەل و کتێبخانەکەی، ئەوە بەبێ قەید و شەرت مەعنای ئەوەبوو ناسنامەی خۆی نیشان دەدات، کە چووە ئەوێ، واتە سەر بە حزبی شیووعییە، وەها ناوبانگی هەبوو. ئێمە کە بەشی ناوخۆییمان هەبوو، لەلای قوتابخانەی خالیدییەی ئێستا، کە دواتر بوو بە گەراجی کۆبە و قەسری عەتاوەڵڵاغای لێ بوو، ئینجا مستەفا عوزێری قەسرێکی هەبوو، ئێمە بەشی ناوخۆییمان لەوێ بوو، من بوومە بەرپرسی لیژنەی نان خواردن، سێ ژەمە دەیانپرسی سبەینان چ بخۆین و نیوەڕوان چ بخۆین؟ بەڕێوەبەرێکمان هەبوو مووسڵاوی بوو، جاروبار دەهاتە لامان، قوتابییەکان وتیان ئێمە بۆ مان نەگرین تا پارەمان بدەنێ؟ ئەوەبوو بڕیار دراو ئەو بەڵێندەرە مانگی شەش دیناری دەداینێ، ئاخر شەش دینار بۆ ئەوکاتە گەلێک زۆر بوو، سێ ژەمە خواردن، بەشی ناوخۆیی، کارەبا، قەرەوێڵە، ئەمانە هەمووی هەبوون.

ڕامان: ئەوکاتە کە لە بەشی ناوخۆیی بوون، ئەوانەتان بۆ دابین کرابوو؟

عــەبدولخــالق عــەلائەددین: بەڵێ بەشی ناوخــۆیی تایبەتی بۆ ئێمە هەبوو.

ڕامان: نازانیت ئەوکاتە چەند کەس بوون؟ ژمارەتان چەند بوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەحیسابی پۆلی یەک و دوو، خــەڵکی پردێ-مــان لەگــەڵ بوو، خــەڵکی ڕەواندز و شەقلاوەمان لەگەڵ بوو.

ڕامان: هەموو کورد بوون؟

عەبدولخالق عەلائەددین: هەموو کورد بووین، خەڵکی دوزخورماتووشمان لەگەڵ بوو.

ڕامان: ساڵ بە ساڵ خەڵکی نوێش وەردەگیران؟

عــەبدولخــالق عــەلائەددین: بەڵێ، لە سلێــمــانیش لقــێکمــان کــردەوە، ئینجــا بــا بەســەرهاتە ســەیرەکــەی هەرزەکــاریت بۆ بگێــڕمــەوە، هەمــوو لا وتیــان بۆ پارە وەرنەگرین؟ چی بکەین چی نەکەین؟ وتمان با عەریزەیەک بدەین، من بووم بە سەرۆکی وەفدەکە، دوو کەسم بەگەڵ کــەوت و چووینە لای یاریدەری بەڕێوەبەر ڕەفــعــەت دۆغــرەمــەچی کــە پیــاوێکی بە هەیکەل و زۆر ڕێکوپێک بوو، شوێنی لە بینایەکەی بەڕێوەبەرێتی پۆلیسی ئێستا بوو، پیــاوێکی عــەبا لە شــان بوو، دوایی وتیــان ئەوە عــەبدولڕەحــمــان بەگی سیــســاوەییە، وتم ئەوە هاتووین عــەریزەیەکــمــان هێناوە. وتی ها چیــتــان دەوێ؟ وتم دەمــانەوێ لە جــیــاتی نان خواردنەکەی ئێوە، پارەمــان بدەنێ.. وتی چی کوڕم؟ باشە لە ماڵی باوکتان کەنگێ ئەو هەمــوو پلاو و گــۆشت و قــەرەوێلــە و کــارەبایەتان دیوە؟ وتی باشە ئەگەر بێتــو ئێمــە ڕەزامــەند نەبین چ دەکــەن؟ پێم وت مــان دەگــرین. وتی ڕۆڵە ئینجــا بۆچی نایەن هەر لە جــێی من دانیــشــن؟ وتی هەر بەڕاســتی هاربوون. هاتینەوە وتیــان چیــتــان کــرد؟ وتم مــامــە وا دەڵێ.. وتیــــان مــــان دەگــــرین. دوایی ئەوە بووە بەرپرسیــاریەتییــەک لەسەر من، کە ئێســتــا پێکەنینم بەدۆخــەکــە دێ، دوای ئەوە ئەوانەی ڕەواندزم ناردەوە ڕەواندزێ، ئەوەی پردێم ناردەوە پردێ و وتم کــــەنگێ بروسکەی منتــــان بۆ هات وەرنەوە. لەدواییــــدا بەڕێوەبەری قوتابخانەکە شێت بوو، بانگی کردم وتی تۆ قــوتابییــەکــانت ئیــزن داوە، لەسەر چ ئەساسێک ئەوەت کردووە؟ وتم بابە، من یەکێک بووم لەوان، خۆشم چوومە ئوتێل. ئەو پیــاوە کــە عــەلی کــەســرەیان پێ دەوت مامۆستای وەرزشمان بوو، هات وتی تۆ بوویە فیرعەون؟ وتم بابە من چیم؟ یەکــێک لەوانم، ئەو خــەڵکە خــۆ لەبەردەســتی مندا نین، زۆر شــڵــەژابوون، دواتر هێــمن بوونەوەو ڕەزامــەندییان دەربڕی، ئینجا منی لەگەڵ خۆی برد و دوو کیلۆ خورمایان بۆمــان کڕی، وتیــان بابە وەرن چیــتــان دەوێ دەتاندەینێ. دوای ئەوە هەریەکەمــان شەش دینارمان بۆ بڕایەوە، دواجار چییان کرد؟ بڕیارێکیان داو وتیــان لەبەر ئەوەی ئەو خۆپیــشــاندانانە هەمــوو خــانەی مــامــۆســتــایانی گــرتووەتەوە، ئەوانەی سلێــمــانیــشــیــان حەواڵەی دهۆک کرد، چووینە ئەوێ و لاپەڕەیەکی دیکەی ژیانمان دەستی پێکرد.

ڕامان: کــە لە خــانەی مــامــۆســتــایان دەرچوون، دواتر لەکوێ دامەزران؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەر لە دامەزراندنم لە گوندی قورشاغلوو، لە دەشتی دزەیی ساڵی (١٩٥٣) دامەزرام، بەڵام پێش ئەوە من تووشی بەندیخانە بووم، لە هەولێــر کــاتێک ڕاپەڕینی کــانوون بوو، ئەحکامی عــورفی لە ١٩٤٩ دامــەزرا، کــە لە هەولێــر ئەحکامی عــورفی دامــەزرا، بەرلەوەی بچــمــە دهۆک، ئەوانەی کــە خۆپیشاندانیان کرد، هەمووان ناومان نووسرابوو، منیش چوومــە ڕەواندز کــە برادەرم لەوێ هەبوو، کــاغــەزمــان بۆ یەکــتــر دەنووسی، کــە ڕۆژی ئازادی دێ و قــســەی قــەبە قەبەمان دەکرد، تومەز ئەوانە هەمووی دەچوونە ڕەقابە و ئاگــام لێ نیــیــە. چوومــە ڕەواندز لەوێ برادەرەکــانم دەعوەتیان کردین و چووینە بێخاڵ، مامە زاهیرم مفەوەزی لاسلکی بوو، ڕۆژێک زۆر بە مــــــۆنی هات و وتی بروسکەی گرتنت هاتووە. وتم باشە دەڕۆمەوە. وتی لە ڕێگا دەتگرن، باش بوو هاوین بوو، پۆلیسێکی لەگەڵ ناردم، لەلای بێخاڵەوە چووینە دەڤەری سوورچییاتی، بەرەبەیانییــەک گــەیشــتــینە چیــایەکی پڕ دارســتــان و کەندولەند، هەندێک حەیوان بەلامــاندا تێپــەڕین، زۆر برسی و هیــلاک بووین، خاوەنی حەیوانەکان شــیــری بۆ دۆشین، کــوپێک شــیــرم خــواردەوە، پۆلیــســەکــە کــە پۆلیسێکی خانەنشین بوو شیرەکەی نەخواردەوە، منی هێنا لە ڕێگا زۆر تینوو بووم، وتم تۆ بۆ شــــیــــرت نەخواردەوە، وتی ئاخر تینوو دەبووم، نەموێرا بیخۆمەوە. پێم وت باشــە بۆ بە منت نەوت؟ هەتا بە چ حــاڵێک گەیشتینە باویان کە بەرانبەر سیساوەیە، ئێمە بەپێیان

ڕۆیشتینە ئەوێ، دوایی پۆلیسەکە گەڕایەوە، خەڵکانێک دانیشتبوون منیش چوومە لایان، پێیانم وت هاتووم بچمە ماڵی عەبدولڕەحمان بەگی سیساوەیی، دوایی لۆرییەک پەیدابوو، وتم لەگەڵی دەچمە شەقڵاوە و لەوێ برادەرێکم هەیە. برادەرم لەوێ هەبوو لەگەڵم تەلەبە بوو، ماڵی حاجی ڕەشیدیان پێ دەوت، لەگەڵ باوکی دانیشتین و نانمان خوارد، بۆ بەیانییەکەی لە ئەسپیندارە شێخ حەمەداغای لێ بوو، خزمایەتیمان لەگەڵیدا هەیە، خوشکی خێزانی باپیرم بوو، پیاوێکی چوار شانەی لێهاتوو بوو، کە لەوێ دابەزیم، باوکیشم لە کانی ئۆمەراغاوە هات تا گەیشت سێ ڕۆژی پێچوو، خزمەکەمان میوانداری کردین، پاشان هاتمەوە و لە هەولێر معاونێکی پۆلیسم بینی کە تەماشای کردم، هەستی پێ کرد ئەوە کەریم ئەحمەد و جەماعەتی بوون هەندێک شتی حزبیان دامێ، دوای ئەوەی چاوی پێم کەوت، هاتمەوە ماڵێ، دەبینم مام مەجید لەبەر دەرگا وەستاوە کە پۆلیسێک بوو خزمی جەلال جۆبار بوو، وتم خێرە؟ وتی هاتوومە تۆ بگرم. کابرا لەبەر ئەوەی ناسیاومان بوو، نە ئەو دەنگی کرد و نە من بەسەر خۆم هێنا، یەکسەر چوومە لای حاجی ڕەحمانی مێردی پوورم کە ماڵەکەیان زۆر لێمانەوە نزیک بوو، ئەو ئەمانەتەی حزب لە هەولێر دابوویە من، من لای ئەو پیاوەم دانا، تا لای من نەگیرێت، پاش ماوەیەک چووم وەرەقەکانم هێنایەوە و دامە بەرپرسی حزب کە کەریم ئەحمەد داوود بوو. ئاخیری بە باوکم وت ئەوە مەکتەب نییە، با بچم بزانم مەسەلەکە چییە؟ کە بۆ خۆم چووم، منیان دایە دادگاو حەواڵەی بەندیخانەی قشڵەی کۆیەیان کردم و لە بەندیخانە منیان بەرانبەر ئاوێک دانا.

ڕامان: ئەوکاتە ئەوە بەندیخانەی کۆیە بوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ، جارێ بە خزمەت بەندیخانەکە نەگەیشتبووم، هەر میوانداری پۆلیس بووم و لەسەر حەوزی ئاوەکە دایانانم، پێیان وتم یاخوا بەخێر بێی ئەفەندی. منیش بیستبووم دەیانوت (السجن راحة الأحرار) بۆیە پێم خۆش بوو، وتم کاکە ئێرە جێی منە، دەستیان بە پێکەنین کرد، وتیان بە قوربان ئەوەتا ئەوەی تۆ بۆی هاتووی لای سەرایە.. ماوەیەکی پێچوو کابرایەک کەریمیان پێ دەوت پەتەکەی لێ کردمەوە و چوومە ژوورێ، تەماشا دەکەم، بۆخنکی لێ دێ، هەموو گیانم ڕەشکەو پێشکەی دەکرد، بەندیخانەیەکی عوسمانی بوو، هیچ هەوای تێ نەدەچوو، بۆیە بۆگەنی و بۆخنکی لێ دەهات، هەر ئەوکاتە کابرایەک وەک جنۆکە پەیدا بوو، وتی ئای بەخێر هاتی ئەفەندی، ئەوە لە بەندیخانە ببووە ڕەفیقی من، منیش وتم ئێرە جێگای ڕەشەوڵاغانە، ئەوە تەویلەیە، یان بەندیخانەیە؟ کەریمی مفەوەز وتی بە قوربانت دەبم تۆ ئێستا هاتووی و هەمووی پێنج دەقە نییە، چۆن دەرگات لێ بکەمەوە؟ منیش تا پێم کرا ئەو وشە قەبە قەبانەی دەمزانین پێم دەوت، پێم وت شەرم ناکەن، ڕۆژێک دادێ دەکەونە بن پێڵاوان، ئێوە خزمەتی کێ دەکەن؟ ئەو کابرا جوامێرە تێمەوە ڕاما و قسەی نەکرد، وتی لەبەر خاتری باوکت دەرگا دەکەمەوە. کابرای معاون پۆلیس دۆستی باوکم بوو، منیان بردە ژوورێک و دایانانم کە ژووری مفەوەزەکە بوو، قەرەوێڵەیەکیان بۆ هێنام و دەستێکیان بە زنجیر بەستمەوە و لە قەرەوێڵەکەیان بەست. واحید نەشئەت- یش کە ڕەفیقمان بوو، سکرتێری قوتابیان بوو، واحید نەشئەت برادەری عومەر دەبابە و عەوڵڵا شەل و ئەوان بوو، کە لە معاونێکی دابوو و هەڵاتبوو، دوایی گرتبوویانەوە، ئەویشیان هێنایە لای من، ئەویان بە زنجیر نەبەستەوە، خواردنمان بۆ دەهات، لەسەر ئاوەکەی قشڵە پیاسەمان دەکرد، لە ناکاوێک هاتن وتیان عەبدولخالق عەلائەددین هەستە ڕاست بەرەوە، سێ پۆلیس هاتن کەلەپچەیان کردم و منیان بەرەو هەولێر هێنا. کەریم ئەحمەد و عەبدولخالق فەتاح حەوێزی ئەندازیار لەوێ بوون. هاوڕێ کەریم ئەحمەد مامۆستام بوو، بەڵام دەبینم قسەم لەگەڵ ناکا، بۆ؟ بۆ ئەوەی نەوەک لێمان بەگومان بن، لەکاتێکدا کەریم ئەحمەد تۆ بە ئاشکرا حزبی شیوعیت، ئەوە بۆ دوو قسە ناکەیت؟ گوایە نابێ قسەیەک بکەین تا نەڵێن کەریم ئەحمەد قسەی لەگەڵ کرد. ئێمە پێنج شەش سەعاتان لە ڕێگا بووین کە ڕێگایەکی تۆزوخۆڵاوی بوو، منیان بردە بەندیخانەکەی هەولێر، ئەو بەندیخانەیە زۆر عەجایب بوو، کوڕێک هات ئەحمەدی ناوبوو، دەموچاوی سرمەوە، تەماشام کرد لە ڕیزێکدا دووبەش هەیە، بینایەی پۆلیسی ئێستا پشتەکەی بەندیخانە بوو، وەختی خۆی نۆڕینگەی دکتۆرە ئومەیە بوو، پێشەکەی بینایەی پۆلیس بوو.

ڕامان: تۆیان لە بەندیخانەی کۆیەوە هێنایە

بەندیخانەی هەولێر؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ، لە ژووری بەندیخانە کابرایەک ناوی عەولا بوو هات و وتی تۆ لەسەرچی گیراوی؟ وتم نازانم.. وتی خۆپیشاندانتان کردووە و چی و چیتان کردووە، ئینجا کابرایەک هات سوور و سپی و بە هەیکەل پێیان دەوت موختار، دانیشت و وتی ئەفەندی بەخێر بێی، میوانداری ئەفەندیتان کردووە؟ بێ دەنگ بوون، منیش چووم و نووستم، چونکە زۆر هیلاک بووم، بۆ سبەینێ کە هەستام کابرایەکیان هێنا خەڵکی هەولێر بوو، حەفتا هەشتا ساڵ تەمەنی بوو، شەوێ تەماشام کرد پەڕۆیەکیان بە نەفت دەکرد لە لاقیان دەبەست و شقارتەیەکیان پێوە دەنا و هەموو خۆیان دەکردە نووستوو، ئەوە منیش ئاگام لێیە، کابرا دەستی بۆ دەبا، دەستی دەسووتێ، نایکا لاقی دەسووتێ، نەگبەتە دەیوت هەتیوانە بۆ وام لێ دەکەن؟ کە هەستا چوار پێنج پەلکە شووتی و کەلاشیان لە پشتی سەری دا، وتیان ئەوە میوانداریەکەیە. وتم خوابتانگرێ ئەگەر میوانداری کردن ئاوا بێ، دەبێ دوژمنایەتی چۆن بێ؟ ئەو کابرایەی سەروکاری کێشە نانەوەکانی دەکرد موختاری ناوبوو، وتی ئەفەندی هی ئەوە نییە ئەوەی لەگەڵ بکەین، زۆری پێ نەچوو جەمال موهەندیسیان هێنا، جەمال خورشید حەوێزی وەک چەپڕەو هێنایانە لامان بۆ بەندیخانە.

ڕامان: تکایە کورتی بکەرەوە، ئێمە وێستگەکانی خۆتمان دەوێ.

عەبدولخالق عەلائەددین: ئیتر لەوێوە براینە کەرکووک، لەوێشەوە بۆ مەعەسکەر وەشاشیان بردین.

ڕامان: ئەم بەندکردنەت بە هەمووی چەندی خایاند؟

عەبدولخالق عەلائەددین: شەش مانگی پێ چوو، ئینجا حەواڵەی دادگای عورفی کراین و لەوێ سێزدە ڕۆژ مانمان گرت.

ڕامان: ئەی لە مەعەسکەری وەشاش چیتان بەرانبەر کرا؟

عەبدولخالق عەلائەددین: عومەر دەبابەیان هێنا، پاشان ڕەشید باجەلانیان هێنایە ئەوێ، ڕەفتاری کارمەندانی بەندیخانە زۆر لەگەڵمان باش بوو، ئەوان بە چاوێکی پڕ سۆز تەماشایان دەکردین.

ڕامان: ئەوانیش هەر لەسەر سیاسەت گیرابوون؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ گیرانی ئەوان لەسەر خۆپیشاندانی بەردەوامی قوتابیانی کولییەی حقوق و زانکۆکانی بەغدا بوو، ئەوکاتە تۆفان بوو، بەڵام عومەر دەبابە و ئەوان واستەیان هەبوو زوو بەردران، منیان بردە لای بەندکراوە سیاسییەکان، ئیتر لەوێ سێزدە ڕۆژ لە خواردن مانمان گرت، بێ ئاو و بێ نان و خواردن ئەو ڕۆژانەمان بەسەر برد.

ڕامان: بە هەرحاڵ دەکرێ دوایی کە بوویتە ڕۆمانووس، ئەو وردەکاریانە لە وێدا باس بکەیت.. ئێستا ئەوە زانیمان جاری یەکەم بەند کرایت، ئەی جاری دووەم کەی بوو بەند کرایت، یان هەر ئەوجارە بووە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: نەخێر هەر ئەو شەش مانگە بوو.

ڕامان: زۆر چاکە ئەوە بۆ خۆت بوویتە زیندانی سیاسیش.. تۆ زۆر باسی سیاسەتت کرد، ئێستا دەمانەوێ بگەڕێیتەوە و لایەنە ئەدەبییەکەمان بۆ باس بکەیت، لە هەولێر کاریگەریی گیوی موکریانی لە سەرت چ بوو، کە دەتبینی چ قسەیەکتان لەگەڵ یەکدی دەکرد؟ چەند جار لە ژیانتدا بینیوتە؟ چەند جار بەرهەمەکانتی لە گۆڤاری هەتاو بڵاوکردووەتەوە؟ چۆن هانی دەدایت؟ ئەوانەمان بۆ باس بکە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: من کە لە ساڵی ١٩٥٣ بوومە بەڕێوەبەری قوتابخانە لە هەولێر، زوو زوو سەردانی ئەوم دەکرد، ئەوکاتە هەوڵم دا هەندێک وتار بنووسم، گیوی موکریانی پیاوێکی خۆبەخش بوو، ئەو پیاوە زۆر بێ وەی و هێمن بوو.

ڕامان: ئەی پێوەندی بە حزبی هیوا و ڕێکخراو و حزبی دیکەوە نەبوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: نەمزانیوە لە حزبی هیوا بووبێ، دەزانم حوسێن حوزنی موکریانی لە حەڵەب بووە. دکتۆر تاهیر مەریوانی هەبوو وتاری بۆ گۆڤاری هەتاو دەنووسی، لە ڕێگەی ئەو گۆڤارەوە یەکترمان ناسی، تەنانەت نامەیەکیشم بۆ تاهیر مەریوانی نووسی.

ڕامان: ئەوکاتە ئەو لەکوێ دادەنیشت؟

عەبدولخالق عەلائەددین: ئەوکاتە ئەو لە ئەمریکا بوو.

ڕامان: کوردی لەگەڵ تاهیر بەهجەت مەریوانی پێکەوە زۆر سیپارە و نامیلکەشیان چاپ کردووە.

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ، کاغەزم بۆ نارد و نووسیم پێم خۆشە بێمە لات بخوێنم. وتی وەرە بە ڕۆژ ئیش بکە و بەشەو بخوێنە، من ئەو وەختە ببوومە مامۆستا و تازە ئەفەندی بووم، ئەو دەیویست بچم

کرێکاری بکەم، ئەو وەختی مووچەی مامۆستایەتی پاشایانە بوو، لە کۆیە لەگەڵ باوکم و کەسوکارم دەژیام، ئیتر ئەوە ڕۆیی، دەرفەتێکی تریشم بۆ خوێندن لە زانکۆی لۆمۆمبا بۆ ڕەخسا، محەمەد سەعید کە برادەرێکی تەلەبایەتیم بوو ئەمری خوای کردووە، دکتۆر محەمەد سەعید وتی ساڵی سەد و چل دینار بدە و لە زانکۆی لۆمۆمبا لە مۆسکۆ وەردەگیرییت، منیش زۆر حەزم دەکرد، بەڵام وتم ساڵی سەد و چل دینار کێ بۆمی دەدا، باوکیشم بە تەما بوو من یارمەتییان بدەم، ئەوە یەکێک لە گرفتەکانم بوو، ئەوان چوون بڕوانامەیان وەرگرت، یەکێک لەو کەسانە دکتۆر محەمەد سیامەنسووری بوو، هونەرمەندێکی گەورە بوو.

ڕامان: بەڵێ د. محەمەد عارف سیامەنسووری شێوەکارت مەبەستە.

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ د. محەمەد عارف-م مەبەستە، هەروەها محەمەد سەعیدیش کە هاوڕێیەکی سلێمانیم بوو دکتۆرای لە ئابووری وەرگرت، ئەویش هەر ئەمری خوای کردووە، منیش مامەوە و ئەو دەرفەتەم لە کیس چوو.

ڕامان: گیوی موکریانی چەند بەرهەمی بۆت بڵاوکردەوە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بە تەواوی دڵنیا نیم، بەڵام بە مەزەندە نزیکەی چوار تا پێنج بەرهەمی ئەدەبی و شیعریم لە گۆڤاری هەتاودا بڵاو کردووەتەوە. ئەو شیعری نادیرە ناوەکەی بڵاوکردەوە، وتارێکی تریشم نووسیبوو بەناوی (ئەو سەربازەی نامەیەکی بۆ هاتبوو)، یەک دوو پارچە شیعری دیکەشم نووسی، هەروا ئەوانەشی بڵاوکردەوە، ئێستا ناوونیشانەکانیانم لەبیر نەماوە.

ڕامان: هەست دەکەیت ئەو بابەتانەت ڕووی ئەوەیان هەبێ جارێکی دیکە کۆیان بکەیتەوە و چاپیان بکەیت؟

عەبدولخالق عەلائەددین: هەندێکیان ئەو داستانانەن کە تەرجومەم کردوون.

ڕامان: ئەوانەی گۆڤاری هەتاو دەڵێی؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ، بەتەمام هەموو ئەوانە خڕ بکەمەوە و لەگەڵ بیرەوەرییەکانم بیاننووسمەوە، لەگەڵ هەندێک بەرهەمی دیکەشیان تێکەڵ بکەم.

ڕامان: تۆ بێجگە لە گۆڤاری هەتاو، لە هیچ ڕۆژنامە و گۆڤارێکی دیکە بەرهەمت بڵاونەکردووەتەوە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: لە گۆڤاری کاروان-یش نووسیومە.

ڕامان: گۆڤاری کاروان هی هەشتایەکانە، ئێمە جارێ باسی سەردەمانی زوو دەکەین.. لە هەولێر ڕۆژنامەیەک بەناوی هەولێر هەبوو، هیچت تێدا بڵاو کردووەتەوە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: من لە ڕۆژنامەی هەولێر بابەتم بڵاونەکردووەتەوە، زەکیەفەندی بەرهەمی بڵاو دەکردەوە.

ڕامان: مەبەستت زەکی ئەحمەد هەناری-یە، ئینجا ئەوە پێوەندی بە تۆوە چییە؟ من ئەوەی عەلی چکول بەریا و عیزەدین فەیزی و ئەوانە دەڵێم.

عەبدولخالق عەلائەددین: من ئەو دەرفەتەم بۆ نەڕەخسا، کە چوومەوە کۆیەش دەرفەتێکی وام هەر نەبوو.

ڕامان: ئینجا دەچینە کۆیە، باشە کە تۆ چوویتەوە کۆیە وەک مامۆستایەک چوویتەوە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ وەک مامۆستا گەڕامەوە.

ڕامان: یەکسەر چوویتە قوتابخانەی ئوولا؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ لەوێ دامەزرام، لەو وەختەدا گرفت هەبوو. جەلال حەوێز ئەفەندی مامۆستا بوو، لەمێژ بوو لەوێ بوو، کۆمەڵێک مامۆستاش لەوێ بوون، وانەی زانست و ماتماتیکم دەوتەوە و بەرپرسی وەرزشیش بووم، ساڵانە نمایشمان هەبوو و لەو قوتابخانەیەدا چەند جار خەڵات کراین، کە شۆڕشی ١٤ی تەمووز بەرپا بوو، بروسکەمان بۆ پشتگیریی شۆڕش لێ دا، بە حیسابی ئەوەی کە بێ پشتیوانین، دەوڵەتێک یارمەتی ئێمەی نەدا، لەسەر تەخت و بەخت و ژیانی ئێمەیان هەڵنەدایێ، دواجاریش نەیانهێشت لە کۆیە بمێنینەوە، لەبەر ئەوەی لایەنگر و پشتگیری شۆڕشی ١٤ی تەمووزمان کردبوو، لە ساڵی ١٩٦١ ئێمەیان لەگەڵ چەند کەسێکی دی لە فەرمانبەران و مامۆستایانی کۆیە بۆ خوارووی عیراق گوێزایەوە.

ڕامان: بۆچ شارێکی خوارووی عیراق گوێزرایتەوە؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بۆ شاری ناسریە گوێزرامەوە، بەڵام ناو شاری ناسریە نا، بەڵکو ئێمەیان نارد دەوروبەری ئەوێ، کەریم شارەزا و عەبدولڕەحمان هەناری-یش لەو ناوە نزیک بوون.

ڕامان: ئێوە لەوێ وەک کۆییەکان یەکترتان دەبینی؟

عەبدولخالق عەلائەددین: لەوێ بەردەوام لە کاتی

پشوودا یەکترمان دەدی، هەرچەندە هەریەکەمان بەلایەکدا کەوتین، عەلی جەلال و کەریم شارەزایان لە شەترە نزیک قەلعەت سوکەر دانا، منیان لە ناسریە لە گوندێک لە قوتابخانەی (ئەغراز) دانا کە گوندێکی نزیک قەلعەت سوکەر بوو، لە هەر کەسێکم دەپرسی نەیدەزانی کوێیە، کابرایەکم دی وتی لە شەترەوە وەرە، سەعاتە ڕێیەکە، دەچیت و لەوێ سواری ئۆتۆمبێلێک دەبیت، شوێنەکە لەسەر هۆرە، لەوێ بە بەلەم دەپەڕیتەوە، ئینجا دەچیت سواری حوشتر دەبیت، لەوێ قوتابخانەیەکی لێیە، پاشان مامۆستاکەی ئەوێ وتی سێ مانگ من دەچم، سێ مانگ تۆ بڕۆ ئەوێ دەوام بکە. بەڵێ پێش ئەوەی بچم بۆ قەلعەت سوکەر کە دوایی لەسەر داوای خۆم منیان بۆ ئەوێ گواستەوە و وتیان ئەوێ کوردی لێیە، منیان بۆ شوێنێک نارد نەمدەزانی کوێیە و لە چ ناوچەیەکە، بەڵام بیلال بەهائەددین و حەننا ئەنتوان لەناو شاری قەلعەت سوکەر بوون.

ڕامان: مەبەستت هونەرمەند بیلال بەهائەددینە.. ئەو ناوچەیەی تۆ ناوی چ بوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ.. ناوچەکە سەر بە شەترە بوو، گوندێکی چۆڵ بوو، بەڵام من نەچووم، وتیان (ئەغراز) کوردیشی لێیە، عەریزەیەکم داو وتم دەچمە قەلعەت ئەلسوکەر، گوێزرامەوە ئەوێ کوردی لێ بوو، حەننا ئەنتوان، بیلال بەهائەدین لەوێ بوون، نێوانی ئێمە و شەترە نزیکەی سەعاتەڕێیەک بوو، هی ئەوان قەزا بوو، ئەوەی ئێمە ناحیە بوو، کاتێک لەوێ بووین منیان گوێزایەوە گوندێک پێیان دەوت (حاجی شنێف)، ئەوە خزمی ئال سعوود بوو، لەگەڵ مەلیک فەیسەلیش دۆست بوو، پیاوێکی بەهیکەل بوو، نووری سەعید ئەو گوندەی دابوویێ، لەوێ مامەوە. جاری دووەم ساڵی ١٩٦٥-١٩٦٦ دوای ئەوەی لە ناوچەی ئازادکراودا، واتە قەڵادزێ و پلنگان گوندی عەباس ئاغاو بێتواتە کە سەر بە شۆڕش بوو و عەلی شەعبان بەرپرسی بوو، من کارم بەجێ هێشتبوو، وەک سەربەخۆ حیساب کرابووین و چووبوومە ناوچە ئازادکراوەکانی شۆڕش، لە زەمانی عەبدولسەلام عارف کە گفتوگۆ لەنێوان شۆڕش و حکوومەت دەستی پێکرد، ئێمە هاتینەوە و فەرمان دەرچوو بگەڕێینەوە سەر کارەکانمان، ئەوەبوو منیان نارد قوتابخانەی (شریف الرضي) کە چەند دەقیقەیەک لە (سوق الشیوخ) دوور بوو، ئەو ناوە هەمووشی دارخورما بوو.

ڕامان: تا هاتییەوە چەندت پێ چوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: پێنج ساڵ لەوێ بووم.

ڕامان: ئەوە باجی ئەوە بوو کە لەسەر بیروباوەڕی شیووعیاتی بوویت؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ، ئەو دوورخستنەوەیەمان بەو هۆیەوە بوو، بروسکەمان بۆ عەبدولکەریم قاسم لێ دابوو، بەدرەدین عەلی ناوێک هاتبوو، دەیویست بارودۆخی کورد بەرەو ئاڵۆزی ببات، بۆیە ئێمەیان گوێزایەوە.

ڕامان: ئەو بەدرەدین عەلی-یە خەتی بەعسییەکان نەبوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ بەدرەدین عەلی لە ئەفسەرەکانی بەعس بوو.

ڕامان: سەر بە عەبدولسلام عارف و ئەوانە بوو؟

عەبدولخالق عەلائەددین: بەڵێ، ئێمە کە گوێزراینەوە ئەوێ، شۆڕشی ئەیلوول بەرپا بوو، عەبدولکەریم قاسم ڕووخا، پێش ئەوە مام جەلالم لە هۆتێل تروکادیرۆ بینی، پێم وت وا ئێمە لە خوارووی عیراقین چ بکەین؟ لەولا جاشیان قەید دەکرد، لەولاوە مفاوەزە هەبوو، مام جەلال وتی ئێمە لە ڕێی برادەرانەوە خەبەرتان دەدەینێ، تەماشام کرد دۆخەکە ئاڵۆز بووە، وتم ئێمە دوو کەسین لەو دەشتە، کە دەشتێکی کاکی بە کاکی بوو، ئۆتۆمبێلێکم گرت، ئەوکاتە هەموو باشوور شیووعی بوون، تەنانەت دەیانوت (لو عندنا عشر قوتکم، لثرنا قبل عشرة سنوات)، من لێم دا هاتمەوە کۆیە و لەوێوە چوومە قەڵادزێ، لەماڵی خۆمان دەمانچەیەکی فریشقەی کۆنی پۆلیسیمان هەبوو، ئەو دەمانچەیەم هەڵگرت، سێزدە مانگان بەناوی بەشداربوویەکی مەبدەئی، نەک بۆ شەڕ لە قەلادزێ مامەوە، بەفر و زریانێک بوو مەپرسە، دوای ئەوە مفاوەزات پەیدا بوو، وتیان بگەڕێنەوە سەر وەزیفەکەی خۆتان، منیان نارد سوق ئەلشیوخ، ئەم جارە لە سوق ئەلشیوخ نیشتەجێ بووین، تا بەیاننامەی عەبدولڕەحمان بەزاز لە ساڵی ١٩٦٦ لەوێ ماینەوە، پاشان وتیان هەر کەسێک حەز دەکات با بگەڕێتەوە، ئێمە عەریزەمان دا، ئینجا حەقمان هەبوو دەنا نەیاندەهێشت بگەڕێینەوە کوردستان. سەفەرێکی میسرم کرد، دواتر کە هاتمەوە عەریزەم دا منیان گوێزایەوە کۆڕێ، دوایی بوومە بەڕێوەبەری قوتابخانەیەک لە مەسیف سەلاحەددین.